

Vooruitboeren in Voorst

GESPREKKEN MET BOEREN AAN DE KEUKENTAFEL – MEI 2023

Kleurrijk boerenland

De landbouw staat voor grote uitdagingen. Ook in onze gemeente Voorst. Om beter in gesprek te zijn met onze boeren, en te horen wat er leeft, zijn wij als gemeente het project 'keukentafelgesprekken met boeren' gestart. Onafhankelijk agrarische coaches hebben aan de keukentafel een open gesprek gevoerd met een groot aantal boeren en boerinnen. Daarnaast zijn er ook veel telefoongesprekken gevoerd.

De oogst van de gesprekken laat zien dat er veel zorgen zijn. Er is stevige kritiek geuit richting overheden en richting onze gemeente. Daarnaast zijn er ook concrete verbeterpunten genoemd waar we komende tijd aan kunnen werken.

In dit beknopt verslag van deze keukentafelgesprekken leest u de kern van de gesprekken en uitkomsten. Een uitgebreid verslag is beschikbaar op onze website.

Ik wil alle boeren die mee hebben gedaan hartelijk bedanken voor hun openhartigheid en het delen van hun ervaringen, mening en gevoelens tijdens deze gesprekken. Daarnaast natuurlijk ook de coaches en Hanneke voor hun inzet om dit project tot een succes te maken. Samen met de boeren gaan we graag aan de slag met de oogst van de keukentafelgesprekken.

Bert Visser

Wethouder Ruimtelijke Ordening gemeente Voorst

Het project

Er speelt veel in de agrarische sector dat zal leiden tot grote veranderingen. De gemeente Voorst heeft een groot buitengebied en er leven en werken veel boeren en hun gezinnen. De gemeente wil beter weten en begrijpen wat dit alles voor gevolgen voor hun leven en bedrijven heeft.

*'Hoe gaat het met jullie? Hoe zien jullie de toekomst?
Wat kunnen wij als gemeente doen om jullie te helpen?'*

Deze vragen waren de basis om het project 'Keukentafelgesprekken' op te zetten. Om een professionele en vertrouwelijke uitvoering te garanderen zijn vijf onafhankelijke agrarisch coaches ingehuurd.

De gesprekken

De opzet van de gesprekken gaf voldoende ruimte om te bespreken wat er bij elke familie echt leeft en welke problemen er spelen. Er was soms meer en soms minder tijd om op andere thema's in te gaan. Vanaf november 2021 tot maart 2023 zijn er 126 gesprekken met boeren aan tafel gevoerd en nog ca 120 telefoongesprekken. Dat geeft alles bij elkaar een goed beeld van wat er leeft in de sector. De weerslag daarvan vindt u in dit verslag. Wilt u meer weten: een uitgebreid verslag is te vinden via: www.voorst.nl/keukentafelgesprekken

De gesprekken werden positief gewaardeerd.

En ook de gemeente krijgt veel waardering voor dit initiatief.

*'Prettig en mooie verbindings-
vorm tussen sector en
gemeente.'*

*'Goed dat de gemeente met
ons in gesprek gaat op deze
manier.'*

*'Fijn om zo vertrouwelijk met
iemand met agrarische kennis
te kunnen sparren.'*

*'Verrassend gesprek - stof tot
nadenken en concrete vervol-
stappen.'*

Wel of geen gesprek

Van de verstuurde brieven bleken ca 280 adressen een agrarisch bedrijf. Met 126 daarvan hebben we een gesprek gevoerd. Afspraken kwamen meestal tot stand bij nabellen. De redenen om geen gesprek te willen voeren verschillen van 'geen interesse' tot 'geen nut' en 'geen vertrouwen'. Ook waren veel mensen al gestopt en konden er veel niet telefonisch bereikt worden.

Burgemeester en boer in gesprek

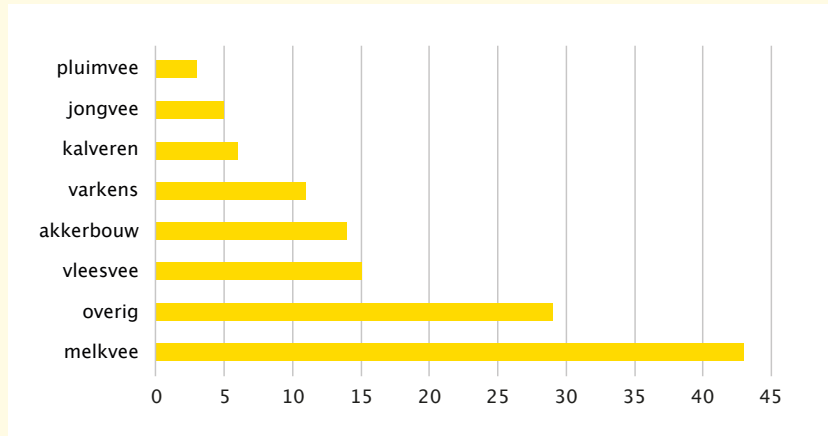

Feitelijke gegevens uit de gesprekken

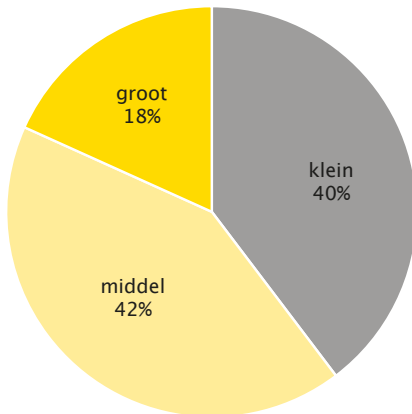
De gegevens hieronder betreffen de 126 bedrijven waar een keukentafelgesprek is gevoerd. Dat betreft 45% van de 280.

Soorten bedrijven

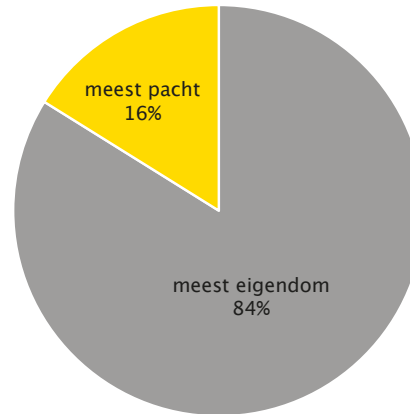
Onder overig zien we: schapen, paarden/maneges, kwekers (glastuinbouw, potplanten), fruittelers, zorgboerderijen en caravans.

Omvang bedrijf

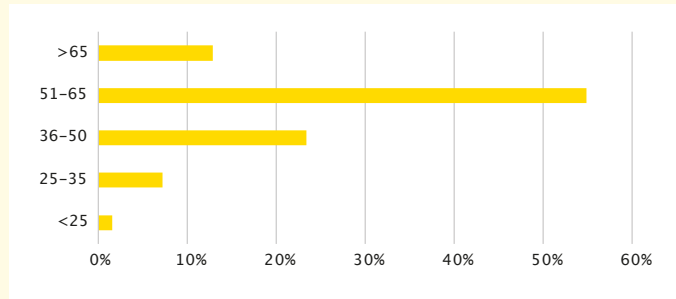

Grondbezit

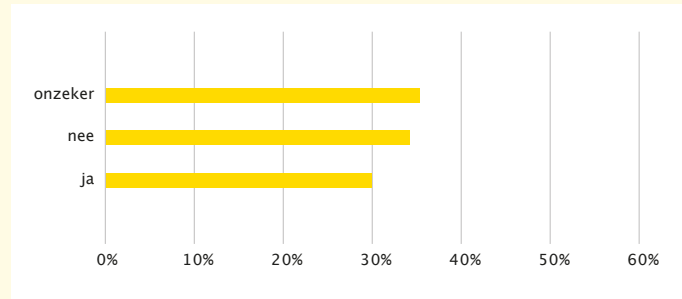

De leeftijd van veel ondernemers zit in de categorieën 51-65 en boven 65. De combinatie met het vaak ontbreken van een opvolger en/of het nog onzeker zijn van een opvolger maakt het tot een serieus aandachtspunt.

Leeftijd ondernemers

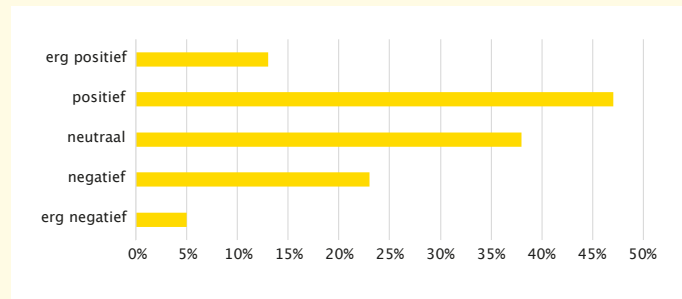

Wel of geen opvolger

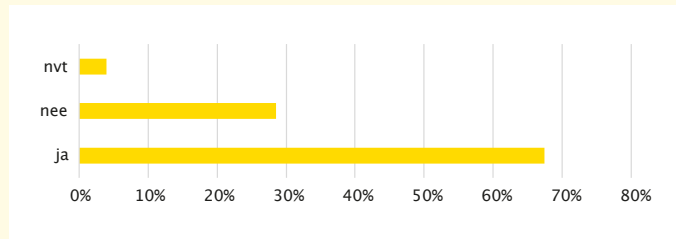

De visie op de toekomst van het bedrijf is vooral het beeld van de eigen toekomst bij ongewijzigd beleid. De grote onzekerheid daarover wordt vaak benoemd en kan de werkelijke toekomst negatief beïnvloeden. Dat komt vooral terug in het hoge aantal bedrijfsmatige en/of sociale/psychologische vraagstukken.

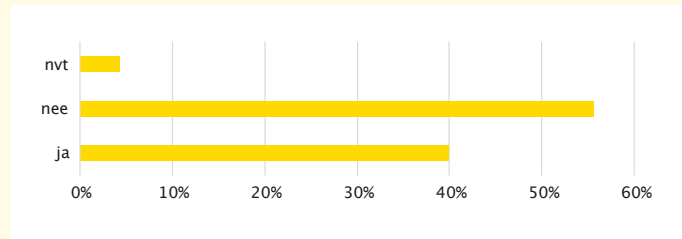
Visie op toekomst eigen bedrijf

Is er een overheersend bedrijfsmatig vraagstuk

Is er een overheersend sociaal vraagstuk

Ons beeld over hoe het met de boer gaat

Kort gezegd zijn woede, frustratie en onzekerheid over de toekomst op dit moment overheersend. Men voelt zich niet gezien en gehoord en heeft een gevoel dat men hen 'weg wil hebben'. Dit kwam in veel gesprekken terug. In allerlei bewoordingen werden 'bedrijfsmatige problemen' en 'problemen van sociale of psychische' aard benoemd. De één kiest ervoor om de problemen meer bedrijfsmatig onder woorden te brengen, de ander meer persoonlijk. Niet vreemd want als ergens bedrijf en persoonlijk (familie) verweven zijn, is het in deze sector.

Bron van irritatie is dat de overheid erg gericht is op maatregelen die vaak kostprijsverhogend werken, maar niet echt gericht is op een nieuw en daarbij passend verdienmodel. Investerings- en financieringszaken zijn afgestemd op de huidige werkwijze. Men voelt zich niet serieus genomen en mist het perspectief.

Veel genoemd is dat neventakken als extra inkomstenbron worden 'aangepreut' terwijl dat niet bij iedereen past en de vraag is of er ook voldoende markt is om daar met velen een inkomen uit te halen. In de gevallen waar het onzeker is of er een opvolger is, heeft dat meestal met dezelfde vraag te maken:

'Is er wel of geen toekomst voor dit bedrijf, op deze plek?'

Opvallend is dat boeren die al meer natuurinclusief en/of biologisch werken net zozeer last hebben van onzekerheid, onduidelijkheid en niet passende maatregelen.

Overigens zijn veel bedrijven volgens de ondernemers financieel gezond. Maar weinigen weten of dat zo zal blijven. Er is in veel gevallen stilstand. Investeringsbesluiten, keuzes over stoppen en afbouwen, overnames worden uitgesteld tot er meer zekerheid is.

'De toekomst is beangstigend.'

'Slecht slapen van overheids-keuzes.'

'Stikstof, fosfaat en andere regels frustreren het samen-voegen van twee bedrijven die dat graag willen.'

'Beleid onzeker, steeds meer natuur dichtbij, aanvraag vergunning blijft maar liggen.'

Ruimte voor de volgende generatie

De boer en de overheid

Boeren hebben te maken met alle lagen van de overheid. Duidelijk is dat de onzekerheid te maken heeft met de landelijke overheid en de uitwerking van beleid door provincie. De rol van de gemeente is anders, maar niet minder belangrijk.

Landelijke overheid en provincie

Het verband tussen hoe het met de boeren gaat en de rol van de overheid spreekt vanzelf. Daar is al veel over geschreven en gezegd, de discussie loopt nog volop.

Wij willen ons hier beperken tot een paar opmerkingen:

- De behoefte aan een helder en eerlijk toekomstperspectief is groot.
- De bereidheid om 'anders' te gaan werken lijkt groter te zijn als keuzes in samenspraak tot stand komen en beter passen bij de praktijk. En vooral een realistische basis hebben in een langjarig verdienmodel.
- Boeren zullen weer het gevoel moeten krijgen dat ze er mogen zijn.

De gemeente als 'overheid'

De gemeente is ook 'overheid'. En als het wantrouwen richting overheid groot is, zal ook de gemeente daar een deel van op het bord krijgen, of het nu terecht is of niet. Dit project is door de gemeente opgezet met als één van de doelen om meer contact met boeren te krijgen en te ontdekken wat er speelt en wat de gemeente daar wel of niet aan kan bijdragen.

Dit initiatief wordt gewaardeerd en daardoor ligt er een kans om als gemeente het wantrouwen richting overheid te verminderen. Ga serieus het gesprek met elkaar aan, ook over de lastige zaken!

Concrete feedback richting gemeente

Er is veel door mensen gezegd over vergunningen en ruimtelijk beleid. De onvrede daarover is groot. Het wel of niet kunnen realiseren van plannen zoals één of meer woningen op het erf, nieuwe functies, verbouwen en aanpassen zijn voor mensen hun dagelijks leven en hun toekomst van groot belang. Wel of niet: een nieuwe toekomst, een plek voor de kinderen, meer jeugd in de gemeenschap. Afwijzingen komen vaak van achter het bureau.

Daarnaast stoort het dat de gemeente vaak niet bij hen komt kijken en naar hun idee. Afwijzingen en/of oordelen over plannen worden niet altijd begrepen en het achterliggende beleid evenmin. 'Rood voor Groen' was onbekend. Men heeft het gevoel dat de gemeente beleid het liefst zonder hun inbreng bedenkt.

'Blijf een agrarische gemeente en hou de lijntjes kort en werkbaar!'

'Meer meewerken en verdiepen in plannen en ideeën van mensen uit het gebied, luisteren en samen zoeken naar oplossingen en mogelijkheden.'

Ook wordt veel genoemd dat zonneparken in hun beleving makkelijk worden toegestaan, zonder veel oog voor het effect op het landschap, de burens en de gemeenschap.

De behoefte om meer 'samen' op te trekken en de afstand gemeente-boer te verkleinen is groot. En daar ligt een kans.

'Veel beter betrekken van 'ons' bij beleid en keuzes, minder star opstellen.'

'Afstand tussen boer en gemeente verkleinen. Meer kennis en kunde in buitengebied. "Bedrijfscoach" voor het buitengebied. Huidig frontoffice werkt niet.'

Aanbevelingen richting gemeente

- Bekijk de dienstverlening en beleid –vooral RO– in het buitengebied eens opnieuw vanuit de bril van de mensen in het gebied. En betrek mensen uit het gebied daarbij.
- Laat als gemeente zien hoe je boeren waardeert en ontwikkel een samenhangende visie op de toekomst van het buitengebied. Uiteraard samen met het buitengebied.
- Overweeg de mogelijkheid om een 'Loket Buitengebied' op te zetten met als doel de brug tussen boeren en gemeente te verkleinen en wederzijds begrip te vergroten.
- Dit kan dan de directe ingang zijn voor vragen en diensten die betrekking hebben op het buitengebied.
- Overweeg om meer continuïteit aan dit project te geven. Er staat de komende jaren nog veel te gebeuren. Gesprekken zoals in dit project gevoerd hebben hun nut bewezen en worden gewaardeerd!

Aanbevelingen richting boeren

- Zorg zelf voor een actieve inzet richting gemeente. Trek samen op en wordt een gesprekspartner met draagvlak in eigen kring.
- Wees op die manier ook een actieve partner richting beleidsontwikkeling. Dat lijkt soms saai en taai. Maar beleid heeft directe gevolgen in het gebied. Het is slim om daar partij in te zijn.

Hoe verder?

Voor geïnteresseerden is het hele verslag te lezen via: www.voorst.nl/keukentafelgesprekken
Na de slotavond van 25 mei ligt de bal voor het vervolg bij zowel de gemeente als bij boeren en het buitengebied.

Onze aanbeveling is: zoek elkaar op, ga het gesprek aan en werk samen!

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Voorst

Projectleider: Monique Loeters (gemeente Voorst)

Datum verslag: mei 2023

Coaches: Neeltje Bleumink www.eeckhof.nl
Paulien Boverhof www.wik-adviesgroep.nl
Theo Gies
Wim Korsten www.hetontwikkelbedrijf.nl
Dorine Zwaan www.dorinezwaan.nl

Communicatie: Hanneke Stegeman www.greenalert.nl

Tekst: Wim Korsten

Vormgeving: Gemeente Voorst

Scharrelen onder het fruit

